

O`SMIR YOSHDAGI O`QUVCHILARDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Aytmuratova Elvira Yersultanovna

*Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD) M.Djohmbetova*

Annotatsiya ushbu maqolada o`quvchilarda kreativ fikrlarni shakillantrishda e`tibor qaratiladigan jihatlar o`rganilgan bundan tashqari pedagogik psixologik omillarni hisobga olgan holda o`quvchilarga yondashish usullari haqida ma`lumotlar keltrib o`tilgan.

Kalit so`zlar kreativlik, kreativ fikr, aqiliy mehnat, moslashuvchanlik, innovatorlik qobilyat.

Kirish

O`smirlik davri taqlidchanligi hissiyotlilik, mardligi tantiligi o`ziga hos psixologik hususiyatlari bilan farqlanuvchi shaxsdir, bu davrning asosiy ko`zga ko`rinadigan xususiyatlardan biri kreativlik qobilyatining nomoyon bo`lishidadir o`smirning eng muhim hususiyatlardan yana biri aqlning tanqidiyligiga ko`ra munosabatining tez rivojlanishiga bog`liq jarayonlar uning kreativlik qobilyatini faollashtiradi. O`smirning psixik o`shini harakatga keltruvchi kuch bu uning kreativlik qobilyatining rivojlanishimi kreativlik qobilyat deganda nimani tushinamiz

Kreativlik (lot...ing. Create yaratish, creative, yaratuvchi ijodkor) o`smirlarning yangi g`oyalarni ishlab chiqishiga tayyorgarlikini tafsiflovchi mustaqil omil sifatida iqdidorlikning tarkibiga kiruvchi ijodiy qobilyat manosini ifodalaydi, shaxsning kreativligi ularning taffakurida muloqat his tuyg`ularida muayyan faoliyat turlarida nomayon bo`ladi o`smir yoshdagi o`quvchilarning kreativlik qobilyatlari hozirgi kunda kundan kunga ortib bormoqda kreativlik qobilyat iqdidorning muhim omili sifatida aks etadi qolaversa zexni o`tkirligini belgilab beradi Kreativlik otasi nomi bilan mashxur bo`lgan Pol Torrans to`rtta kreativlik ko`nikmasini aniqlagan uning olib brogan tadqiqotlari shundan dalolat beradiki kreativlik ko`nikmalarni shakillantrish va ularni baxolash mumkin

1. Ravonlik ko`plab g`oyalarni o`ylab topish ko`nikmasi ko`p degan so`zga asoslanadi.

2. Moslashuvchanlik turli g`oyalarni o`ylab topish ko`nikmasi, o`zgartirish degan so`zga asoslanadi.

3. O`ziga xoslik boshqalarga o`xshamagan ajralib turadigan g`oyani o`ylab topish degan so`zga asoslanadi.

4. Yaratuvchanlik g`oyalarni kengayrtish ko`nikmasi qo`shish degan so`zga asoslanadi.

Shu qatorda Patti Drepeua ham insonda kreativlik sifatlarini muvofiqiyatli rivojlantrishning to`rtta yo`lini ko`rsatib o`tgan

- . Kreativ fikrlash ko`nikmasini shakillantrish
- . Amaliy kreativ harakat ko`nikmalarni rivojlantrish
- . Kreativ faoliyat jarayonlarni tashkil etish
- . Kreativ mahsulot ishlanmalaridan foydalanish

Patti Drapeauning fikricha bir insoning ayniqsa o`qituvchining kreativligi boshqalarning ijodiy jarayonini tashkil etishga ruhlantiradi.

Kreativ fikrlash bugungi o`smirlar ega bo`lishi kerak bo`lgan muhim ko`nikma bo`lib, bu konikma ularga doimiy tarzda va shiddat bilan o`zgarayotgan oddiy savodxonlikdan tashqari yangilanayotgan davrga xos ko`nikmalarga ega kadrlarni talab etayotgan makonga moslashishga ko`maklashadi umuman olganda bugungi o`quvchi kelajakda hatto hozir mavjud bo`lmagan sohalarda ishlashi yangi muammolarni yangi ko`nikmasini shakillantrish ularga tabora murakkablashayotgan mahaliy global muammolarni noandatiy yondashuv orqali xal etish imkonini beradi. Maktabda kreativ fikrlashni rivojlantrishning ahamiyati faqatgina mehnat bozori bilan cheklanmaydi maktab yoshlar uchun o`z qobiliyat ko`nikmalarini, shu jumldan ijodiy istidodlarini kashf etishda muhim ahamiyatga egadir, kreativ fikrlash o`quvchilarning ta`lim olishini hodisalar tajribalar xatti harakatlarni yangicha va shaxsan mazmunli usulda talqin etish orqali qo`llab quvatlaydi. O`quvchining qizuquvchanligi ta`lim jarayonida qo`l keladi, ijodiy fikrlash shu tariqa ozoro kelishuvchanlik vositasiga aylanadi. Hattoki avvaldan belgilangan ta`lim maqsadlari kontekstida ham samara beradi, maktab o`quvchisining motivatsiyasi va qiziqishini oshirish uchun barcha o`quvchlarning ijodiy salohiyati va shijoatini hisobga oluvchi ta`limning yangi shakillari yo`lga qo`yilishi zarur. Bu ayniqsa ta`lim jarayoniga unchalik qiziqish bildirmayotgan o`quvchilarga yordam berishi mumkin va ular o`z fikrini ayta olishiga salohiyatini ochishga hizmat qiladi. Insonning ruxiy xususiyatlarni rivojlana borishi (aql idroq iroda diqqat, va hakoza xayotda o`z o`rnini topa olishi xalq ravnoqi yo`lida fidakorona xizmat qilshi etiqod masalalarida og`ishmasdan komil inson sifatida shakillanishiga sababchi bo`ladi bunday sifatlarini shakillantrishida maktab bosqichida boshlang`ich sinfdan boshlab ularning ta`lim bilan birgalikda tarbiya masalasiga ham aloxida etibor qaratiladi. Va shundagina kutilgan natijaga erishadi yangi bilimlarni o`zlashtirish bilan bog`liq vaziyatlarda esa ularni eslab qoluvchi qobiliyatlarini rivojlantruvchi mustahkamlovchi metodlardan foydalaniladi. Yangi metodlarni eslab qolishi, esda saqlash, esga tushirish eslash

usullarini o`rgatish mantiqiy xotirani asosidir. O`quvchi xotirasiga tayanib mantiqiy mashlqlarni bajarsa, ulardagi bilimga bo`lgan qiziqish kuchayadi. Va dars jarayonida mahsuldorlik ortadi, o`quvchilar ham o`qituvchilar ham darsga masulyat bilan yondashadilar. Shaxsning ijodiy motivatsiyani qo`llaganligi qiziquvchanlik, ijodiy qiziqish, ijodiy yutuqlar pesh qadamlikka va o`z kamolatiga erishishdir. Kreativlik bu xayoliy qarash baxo berish qobiliyatidir. Demak bu tushinchani biz pedagogning individual qobiliyatiga kirita olamiz va biror bir tilni o`rgatishda asosiy amalyotda qo`llanilib natijaga erisha oladigan tushincha sifatida foydalana olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Egamberdiyeva N. Xodjayev B. Pedagogikani ayrim dolzarb muammolari mohiyat talqin va yechim fan texnologiya 2013
2. Ismoilov A. Kreativ fikrlashni baxolash." Toshkent talim sifatini baxolash bo`yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazining matbaa bo`limi "2021
3. Drapeau Patti. Sparkning student creativity (practical ways to promote innovative thinking and problem soving) Alixandria- Virginia, USA:ASCD,2014
4. E.G`. G`oziyevning " psixologiya", " o`qituvchi" nashiryotmatba ijodiy uyi Toshkent 2013
5. www.pedagog.uz
6. www.ziyonet.uz
7. www.edu.uz